

Sáfrán József¹

A Forradalmi Gárda terrorszervezetté nyilvánítása

The Declaration of the Islamic Revolutionary Guard Corps as a Terrorist Organisation

Absztrakt

2019 áprilisában az Amerikai Egyesült Államok terrorszervezetnek minősítette az Iszlám Forradalmi Gárdát miután az – állításuk szerint – az iráni kormány utasítására szünet nélkül destabilizálja a közel-keleti régiót és számtalan fegyveres terrorszervezetet támogat és pénzel titokban. A cikk végigmegegy a két ország kapcsolatának történetén a konfliktusokra koncentrálva, egészen a terrorszervezetté nyilvánításig. Megvizsgáljuk, hogy mennyire van alapja annak, hogy egy szuverén ország fegyveres erejének egy részét terrorszervezetnek nyilvánítanak más országok.

Kulcsszavak: terrorizmus, Irán, Forradalmi Gárda, Amerikai Egyesült Államok

Abstract

In April 2019, the United States of America classified the Islamic Revolutionary Guard Corps in Iran as a terrorist organisation, after they allegedly destabilised the Middle East region and secretly supported and funded countless armed terrorist organisations, under the order of the Iranian government. This paper will follow the history of the relationship of these two countries, focusing on conflicts until the declaration. We examine the basis of how some countries can declare one of the official armed forces of a sovereign country as a terrorist organisation.

Keywords: terrorism, Iran, Islamic Revolutionary Guard Corps, United States of America

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz, Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék, tudományos segédmunkatárs – University of Public Service Doctoral School of Military Sciences, PhD student, Lajos Lőrincz Department of Administrative Law, Scientific Counsellor, e-mail: safra.jozsef@uni-nke.hu, ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5707-6722>

1. Az Egyesült Államok és Irán kapcsolatának főbb állomásai

Az Amerikai Egyesült Államok (*United States of America, USA*) is először a II. világháború alatt kezdett el aktívabban tevékenykedni Irán területén, amikor az országon keresztül a Szovjetunióba hatalmas mennyiségű hadianyagot küldött a kölcsönbérleti szerződés keretein belül. A háború lezárultával a nagyhatalmak elhagyták Iránt, amely immár ismét független államként indulhatott el a saját útján, de természetesen az ország geostratégiai fontosságát eddigre már mindenki ismerte, így többek közt az USA is óvatosan nyomon követte a független iráni állam fejlődését. Az első nagyszabású amerikai beavatkozás az 1953-as államcsíny volt, amelyet közösen tervelt ki és hajtott végre az amerikai és brit titkosszolgálat, miután a demokratikusan megválasztott iráni miniszterelnök, Mohammed Moszadek államosítani akarta az iráni olajipart és kiűzni a külföldi olajcégeket. A puccs után Mohammad Reza Pahlavi sah tejhatalmat kapott, amelyet az USA segített biztosítani.² Fontos megjegyezni, hogy az USA és szövetségese Nagy-Britannia törekvéseiben az olaj csak másodlagos tényező volt, mivel a sajtó figyelmeztetett, hogyha nem segít, akkor is végrehajtják a puccsot, és semmilyen előnyben nem fog részesülni a családja, továbbá az esetleges gazdasági és társadalmi összeomlásért is őt fogják hibáztatni.³

Ennek a kapcsolatnak az 1979-es iráni forradalom vetett véget, amelyet a sahkal szemben egyre növekvő elégedetlenség, tüntetések és gazdasági lelassulás ellenére se láttak előre a nyugati titkosszolgálatok, így egyfajta hidegzuhanyként érte az USA-t az, hogy egy szempillantás alatt elveszítette az egyik legfontosabb szövetségeseit a régióban, és helyette egy alapvetően amerikaellenes, iszlamista rezsim került hatalomra Ruholláh Homeini ajatollah vezetésével. Az USA nyomás alá került, hiszen azonnal egy diplomáciai válságot kellett megoldania, amikor az iráni forradalmárok megostromolták a teheráni amerikai nagykövetséget, és túsul ejtették az ott dolgozó amerikai állampolgárok túlnyomó részét. Hat amerikai diplomatának sikerült elkerülnie a fogságot, akiket nem sokkal utána egy jól tervezett CIA-akció keretein belül kimenekítettek az országból. A többieknek 444 napot kellett fogságban várniuk, miután 1981-ben Algéria közbenjárásával sikerült megtárgyalni a szabadon bocsájtásukat, amelynek során az USA megígérte, hogy többé nem avatkozik be iráni belügyekbe.⁴

A forradalom utáni káoszt kihasználva Száddám Husszein iraki elnök 1980-ban megtámadta Iránt azzal a céllal, hogy elfoglalja a határ menti, olajban gazdag vidékeket, és növelje befolyását a régióban. A fegyveres konfliktus egy majdnem nyolc évig elhúzódó, véres és gazdaságilag mindkét fél számára iszonyatosan megterhelő állásháborúvá fajult, ahol a tömegpusztító fegyverek alkalmazása se volt idegen. A háború alatt az USA Irakot támogatta hírszerzési adatokkal és pénzzel, de fegyvereket, az 1984-es fegyverembargó ellenére, inkább Iránnak adott el, amelynek kiderülése után kitört az Irán–Contra botrány. 1995-ben a Clinton-adminisztráció az új

² Ablaka Gergely: A „Nagy Sátán” és a „Törvényen Kívüli” kapcsolata 2001. szeptember 11. után: Az amerikai–iráni viszony alakulása a 21. század elején. *Kül-Világ*, 2. (2005), 2–3. 2–20. 4–5.

³ Boda Mihály: A CIA hidegháborús tevékenységének újraértékelése – 3. rész a TPAJAX-művelet tervei, megvalósítása és a mögöttes ideológia. *Szakmai Szemle*, 17. (2019), 3. 15.

⁴ Algériai Megegyezés – Alapelvek, 1. pont: *Algiers Accords. Declaration of the Government of the Democratic and Popular Republic of Algeria*. 1981.

„dual containment” stratégiája részeként átfogó szankciókat vezetett be Irán ellen, amely gyakorlatilag minden kereskedelmet betiltott a két ország között.⁵

Irán legközelebb a 2001. szeptember 11-ei terrortámadások után került ismét előtérbe, amikor ifjabb Bush elnök az „ördög tengelye” beszédében a perzsa államot is megemlítette mint a terrorizmust támogató nemzetet, aki továbbá tömegpusztító fegyverek beszerzését is célul tűzte ki. Mahmud Ahmadinezsád keményvonalas elnök megválasztása tovább mérgecsítette a viszonyokat, és az USA egyre határozottabban próbálta a nemzetközi közösséget is arra sarkallni, hogy közösen lépjenek fel az egyre nagyobb lendületet vevő iráni atomprogrammal szemben.⁶ Természetesen Irán mindvégig azt állította, hogy az atomkutatásaiak biztonság növelése céljából folytak.

2009-ben Barack Obama új amerikai elnök támogatását és együttérzését fejezte ki az iráni népnek, és remélte, hogy idővel a kormányuk is beáll a felelős államok sorába. Az új amerikai adminisztráció viszonylag hallgatólag maradt Iránnal kapcsolatban az első 1-2 évben, különösebb hozzászólás vagy állásfoglalás nélkül követték nyomon a 2009-es iráni elnökválasztásokat és az azt követő országszerte kitörő tüntetéseket, illetve azoknak a brutális leverését. Az első komolyabb incidensre 2011 decemberéig kellett várni, amikor is egy amerikai pilóta nélküli felderítő repülőgép kényszerleszállást hajtott végre iráni területen, a repülőt pedig az iráni hadsereg⁷ azonnal le is foglalta. A hivatalos iráni nyilatkozat szerint a repülőgépet GPS-zavarással az iráni kiberhadviselési erők kényszerítették a földre. A fokozódó feszültségek közepette 2012. év elején az iráni hadsereg vezetése kijelentette, hogy könnyedén le tudnák zárni a Hormuzi-szorost,⁸ ha az amerikaiak továbbra is repülőgép-hordozókat küldenek a térségbe.⁹

A kételyek csillapodását jelezte előre a 2013-as iráni elnökválasztás, ahol a mérsékelt és kibéküléspárti Hasszán Rohani¹⁰ nyert, aki kijelentette, hogy hajlandó lenne nyitni az USA irányába és új alapokra helyezni a két ország közötti kapcsolatokat. A békésebb hangnemet pozitívan fogadta az USA és az 1979-es forradalom óta először folytak hivatalos, magas rangú tárgyalások a két nemzet között. Ennek az enyhülésnek és újbóli közeledésnek lett az eredménye a 2015-ös atomalku az ENSZ és az Európai Unió közbenjárásával, amely keretein belül az USA feloldotta az Iránra kiszabott szankciók nagy részét, amelyek évtizedek óta negatívan befolyásolták az iráni gazdaságot; cserébe Irán pedig ígéretet tett, hogy felhagy az atomprogramjával és együttműködik a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség megfigyelőivel.¹¹

⁵ Gazdik Gyula: Az Iránnal szembeni amerikai szankciópolitika múltja és jelene (I.). *Nemzet és Biztonság*, 3. (2010), 5. 3–15.

⁶ Ablaka (2005) i. m. 8–16.

⁷ Perzsául: Artesh, angolul: Islamic Republic of Iran Army.

⁸ A Hormuzi-szoros egy szűk, mindössze 40 km széles tengerszoros, amely összeköti a Perzsa-öböl az Ománi-öböllel, így az Arab-tengerrel és az Indiai-óceánnal. Ezen a szoroson halad át a tengeren szállított kőolaj egyharmada, amelyet a Perzsa-öböl olajtermelő államai biztosítanak. Ha ezt a szorost lezárnák, akkor megfosztanák a világot a kőolaj egy jelentős részétől, és ez súlyos gazdasági következményekkel járna. Egy ilyen feltételezett helyzetben Irán gyakorlatilag túsul tudná ejteni a nyugati gazdaságot, ezért ezeket a fenyegetéseket nagyon komolyan veszi a nemzetközi közösség.

⁹ Háda Béla – Tóth Péter: Lezárja-e Irán a Hormuzi-szorost? *Nemzet és Biztonság*, (2012), 5–6. 51–58.

¹⁰ 2013-tól Irán elnöke, aki Ahmadinezsád után egy jóval mérsékeltebb és a diplomácia felé nyitottabb, reformista vonalat képvisel. Megválasztása után abban bízott a nemzetközi közösség, hogy neki sikerül kiegyeznie az Egyesült Államokkal és a Nyugattal.

¹¹ N. Rózsa Erzsébet: Az Egyesült Államok, Izrael és Irán: a közel-keleti stratégiai háromszög a világ napirendjén. *Külgügyi Szemle*, 14. (2015), 1. 51–72.

Donald Trump 2016-os megválasztása új fejezetet nyitott az amerikai–iráni kapcsolatokban. Az új amerikai elnök már a választási kampány során többször kritizálta az Iránnal kötött atomalkut, szerinte felelőtlen volt egy ennyire engedékeny egyezményt kötni Iránnal. Trump elnök a kezdetektől fogva igyekezett szorosabbra fűzni a kapcsolatokat Izraellel és a Perzsa-öböl szunnita államaival az iráni befolyás visszaszorítása érdekében.¹² 2017 nyarán mind a képviselőház, mind a szenátus nagy többséggel elfogadta az úgynevezett „Amerika ellenfeleit szankciókkal sújtó törvényt” (CAATSA),¹³ amely újfajta szankciókkal sújtotta Iránt, Oroszországot és Észak-Koreát. Az iráni állam ezek után azzal vádolta az USA-t, hogy megszegték a 2015-ös atomalku rájuk eső részét. 2018 májusában pedig Trump elnök teljes mértékben kilépett az iráni atomalkuból és újabb szankciók bevezetését fontolgatta a nemzetközi közösség egyhangú felháborodásának ellenére. Erre válaszul Irán bejelentette, hogy újramezdi a korlátlan urániumdúsítást, és ha az USA ismét szankciókat szab ki az iráni olajexportra, akkor lezárják a Hormuzi-szorost.

2019 áprilisában az USA külügyminisztériuma Bahrein és Szaúd-Arábia mellett terrorszervezetnek minősítette az Iráni Forradalmi Gárdát,¹⁴ miután az – állításuk szerint – az iráni kormány utasítására szünet nélkül destabilizálja a közel-keleti régiót, és számtalan fegyveres terrorszervezetet támogat és pénzel titokban, továbbá a tevékenysége közvetlenül hozzájárul amerikai és koalíciós partnerkatonáinak halálához. Ez volt az első olyan eset, amikor egy szuverén állam fegyveres ereje lett terrorszervezetnek minősítve és egyesek szerint ez a lépés megszegte az 1981-es algériai megállapodást, amely keretein belül az USA megígérte, hogy nem avatkozik be Irán belügyeibe. Cserébe Irán azonnal terrorszervezetnek minősített minden olyan amerikai és USA-val szövetséges egységet, amelyek a Közel-Keleten állomásoztak, többek között az amerikai Középső Parancsnokságot (USCENTCOM).¹⁵

A már így is feszült helyzet tovább eszkalálódott 2019 júniusának végén, amikor az Iszlám Forradalmi Gárda lelőtt egy amerikai tengerészeti RQ-4 típusú felderítő pilóta nélküli repülőgépet, amely állításuk szerint behatolt az iráni légtérbe a Perzsa-öböl felett. Az amerikaiak tagadták, hogy iráni légtérben repültek volna, és ezt bizonyítandó nyilvánosságra is hozták a repülőgép repülési koordinátáit. Erre reagálva Irán is lehozta az általuk valósnak tartott repülési koordinátákat, amelyek szerint az RQ-4-es elhagyta a nemzetközi légtérrel. A lelövésre reagálva Trump elnök jóváhagyott egy kinetikus válaszcsoportot, viszont az utolsó pillanatban visszavonta a döntését, miután friss hírszerzési jelentések alapján a becsült halálos áldozatok számát túl magasnak vélte. Helyette egy kisebb mértékű kibertámadást hajtottak végre az Iszlám Forradalmi Gárda légvédelmi tűzvezetőrendszerei ellen. Ennek ellenére is ez az incidens volt az Imádkozó Sáska-hadművelet óta az első komolyabb összetűzés a két ország között 40 éve.¹⁶

A két ország között tovább mérgesedett a helyzet, amikor 2019 decemberében Irakban, Kirkuk tartományban rakétatámadás ért egy amerikai támaszpontot,

¹² *U.S. launches campaign to erode support for Iran's leaders.* Reuters, 2018.

¹³ Angolul: Countering America's Adversaries Through Sanctions Act (CAATSA).

¹⁴ Perzsául: Sepâh, Angolul: Islamic Revolutionary Guard Corps.

¹⁵ Angolul: USCENTCOM – United States Central Command, magyarul: Egyesült Államok Központi Parancsnoksága.

¹⁶ With Trump's approval, Pentagon launched cyber strikes against Iran. *The Washington Post*, 2019.

amelyben egy amerikai meghalt és több katona megsebesült. Amerikai hírszerzési források szerint a támadást az irániak által is támogatott Kata'ib Hezbollah nevű síita fegyveres csoport hajtotta végre, habár az irakiak szerint inkább az Iszlám Állam volt a felelős. Két napra rá az amerikai légierő több, a Kata'ib Hezbollah-hoz köthető célpontot semmisített meg Irakban és Szíriában.¹⁷

2020. január 3-án a bagdadi nagykövetséget érő támadásra reagálva az USA Trump elnök közvetlen utasítására egy célzott támadásban megölte Kászem Szolejmáni vezérőrnagyot, az Iszlám Forradalmi Gárda Kodszerők egységének parancsnokát, aki egyesek szerint az ország második legfontosabb embere volt, akinek mindenhova elért a keze. Szolejmáni repülőgépe éppen akkor landolt a bagdadi nemzetközi reptéren, és több iraki fegyveres csoport vezetőinek társaságában készült távozni, amikor egy amerikai MQ-9 Reaper pilóta nélküli repülőgép csapást mért a két autóból álló konvojra. Szolejmáni mellett még 9 másik ember is meghalt, köztük több magas rangú Iszlám Forradalmi Gárda-tiszt és az iraki Népi Mozgósítási Erők vezetői, olyanok is, akik részt vettek a pár nappal korábbi amerikai nagykövetség előtti rendbontásban.¹⁸ Az iráni kormány súlyos következményekkel fenyegette meg az USA-t, és azonnali válaszcsoporttal fenyegetőzött, mellette pedig az iráni parlament egyhangúan az amerikai fegyveres erők minden haderőnemét és a védelmi minisztérium összes munkatársát terroristának minősítette.¹⁹ 2020. január 8-án az iráni Iszlám Forradalmi Gárda egységei ballisztikus rakétatámadást hajtottak végre az iraki Ain al-Aszad légi támaszpont ellen, amely az egyik legfontosabb amerikai támaszpont a régióban. Pár órával a támadás után az iráni Iszlám Forradalmi Gárda légvédelmi részlege lelőtt egy ukrán utasszállító gépet Teherán felett, miután azt amerikai robotrepülőgépnek vélte. Az iráni kormány először tagadta a lelövést, de később bevallották, hogy emberi mulasztás miatt történt a baleset. Az incidens tüntetések újabb hullámát robbantotta ki Iránban.²⁰ 2020. március 11-én egy újabb Kata'ib Hezbollah rakétatámadás érte a Tadzsi támaszpontot nem messze Bagdadtól. A támadásban két amerikai és egy brit katona életét veszítette.²¹ Erre reagálva az USA újabb 5 Kata'ib Hezbollah célpontra mért légi csapást Irakban és Szírián belül. Emellett január óta többször érte rakétatámadás a bagdadi kormánynegyed, több rakéta is az amerikai nagykövetség közelében csapódott be, utoljára március 26-án.²²

2. Iszlám Forradalmi Gárda

Az Iráni Fegyveres Erők feladata az Iráni Iszlám Köztársaság szuverenitásának biztosítása, területi integritásának és lakosságának védelme. E feladat ellátásához, kicsit szokatlan módon, az Iráni Fegyveres Erők a következő három szervezeti egységre tagozódnak: hadsereg, Iszlám Forradalmi Gárda és rendőrség. A fegyveres erők főparancsnoka

¹⁷ Meghann Myers – Shawn Snow: *US strikes Iran-backed militia strongholds in Iraq and Syria*. Military Times, 2019.

¹⁸ Qasem Soleimani: *US kills top Iranian general in Baghdad air strike*. BBC News.

¹⁹ *Iran's parliament designates all US forces as 'terrorists'*. Aljazeera, 2020.

²⁰ Nasser Karimi – Joseph Krauss: *Under pressure, Iran admits it shot down jetliner by mistake*. AP News, 2020.

²¹ *Rocket Attack Kills Three U.S. Coalition Members in Iraq*. The New York Times, 2020.

²² Samy Magdy – Quassem Abdul-Zahra: *Iraqi military says 2 rockets hit Baghdad's Green Zone*. Military Times, 2020.

Homeini ajatollah, a vezérkari főnök pedig Mohammad Bagheri vezérőrnagy, aki az Iszlám Forradalmi Gárda kötelékéből jött. A rendőrséget nem beleszámítva, az iráni fegyveres erők sorállománya nagyjából 610 ezer fő, ehhez még hozzá jön körülbelül 350 ezer tartalékos, ezzel a világ nyolcadik legnagyobb hadserege az övék.²³ Iránban általános hadkötelezettség van bevezetve, és minden 18. életévét betöltött férfi köteles katonának állni. Az 1979-es forradalom előtt a sorkatonaság kiterjedt a nőkre is, azóta ez csak önkéntes alapon történik.

Az iráni hadsereg több fegyvernemre oszlik szét. A szokásos szárazföldi erők, légielő és haditengerészet mellett külön haderőnemnek számítanak a légvédelmi csapatok és az összhaderőnemi vezérkar is saját szervezeti elemnek számít. A Forradalmi Gárdát az 1979-es forradalom után hozták létre Homeini ajatollah parancsára. Míg az iráni hadsereg feladata az ország szuverenitásának és népének védelme, addig az Iszlám Forradalmi Gárda magát a politikai rendszert és a kormányt védi mindenfajta külső-belső fenyegetéssel szemben. A forradalom óta az Iszlám Forradalmi Gárda feladat- és hatásköre jelentősen kibővült, és bizonyos egységei már külföldön is tevékenykednek. A Forradalmi Gárdának ugyanúgy megvannak a saját haderőnemei, mint a hadseregnek: szárazföldi erő, légielő és haditengerészet. Ez a három haderőnem kiegészül az összhaderőnemi vezérkarral és két, csak a Gárdára jellemző egységgel, a Kodszerőkkel²⁴ és a Baszidsz²⁵ milíciával, továbbá 2009 óta a Gárdának van saját hírszerzési szervezeti ága is. A másik kontraszt a hadsereggel szemben az, hogy a Forradalmi Gárdát nem konvencionális hadviselésre tervezték, hanem aszimmetrikus és gerilla-hadviselésre, amely a hadsereg műveleteit támogatja nem hagyományos eszközökkel, egy irányítás alá vonva a különböző félkatonai szervezeteket az országon belül. Az Iszlám Forradalmi Gárda nagyjából 160 ezer fős.²⁶ Az Irak–iráni háború alatt az Iszlám Forradalmi Gárda kénytelen volt reguláris erőként felvenni a harcot a betörő iraki csapatokkal szemben, viszont későbbi konfliktusokban már inkább kiképzőként és tanácsadóként vettek részt. Továbbá, az Iszlám Forradalmi Gárda Irán fő hírszerzési és kémelhárítási szervezete is.

Habár alakulásakor még egy politikától semleges szervezetnek lett szánva, manapság ez már egyáltalán nem igaz a Forradalmi Gárdára, amely túllépett a védelmező szerepkörön, és ma már az egyik legbefolyásosabb politikai entitás Iránban, amelynek tagjai aktívan részt vesznek a napi közéletben, pártokhoz csatlakoznak, és sokszor politikai szívességek alapján kerülnek jobb pozícióba. Ezenkívül a Gárdának aktív médiafelületei vannak, mind az interneten, mind az állami televízióban, és már saját egyetemük is van, ahol az elszánt fiatalokat iskolázzák irreguláris hadviselésből. Ahmadinezsád elnök például maga is Gárda-tag volt, aki kormányának nagy részét

²³ *The Military Balance 2020*. The International Institute for Strategic Studies, 1st edition, Routledge, 2020. 349.

²⁴ A Kodszerők (Quds Force) az Iszlám Forradalmi Gárda kifejezetten a külföldi, titkos, nem konvencionális és szabotázs-műveletekre specializálódott szervezeti ága, amelynek feladatai közé tartozik a különböző milíciák kiképzése, pénzelése és fegyverek csempészése. A Kodszerők a Gázai övezettől egészen Afganisztánig szinte minden konfliktus sújtotta országban jelen vannak, és közvetlenül az ajatollah irányítása alatt állnak, több nemzetközi terrorszervezettel lehet őket összekapcsolni.

²⁵ A Baszidsz egy félkatonai szervezet, amely egyfajta népfelkelésként működik, ahova önkéntes, hazafias fiatalok jelentkeznek az iráni állam védelmének érdekében. Parancsnoka az ajatollah. A Baszidsz tagjai elsősorban a Gárdát támogatják, kiegészítő feladatokat hajtanak végre, emellett pedig belbiztonsági erőként is alkalmazzák őket akár rendezvények biztosítására, akár tüntetések leverésére.

²⁶ *The Military Balance 2020*. (2020) i. m. 349.

nyugállományba vonult Gárda-tagokkal töltötte fel, és tovább növelte a befolyását azzal, hogy az ő irányításuk alá helyezte a Baszidsz félkatonai csoportot. Ennek a szerteágazó politikai befolyásnak van egy negatív velejárója, mert emiatt a vezetése nem egységes, különböző érdekkörök alakultak ki, és sokszor a parancsnoki láncon kívül hoznak döntéseket. A politikai befolyás mellett az Iszlám Forradalmi Gárda fontos gazdasági szereplő is Iránban, és aktívan vesz részt különböző csempészakciókban, pénzrel belföldi cégeket vagy külföldi csoportokat, és ők maguk is hajtanak végre beruházásokat, és aktívan fektetnek be az ország olajiparába.²⁷ Sokak szerint napjainkban már az Iszlám Forradalmi Gárda egy megkerülhetetlen játékos az iráni politikában, amely több hatalommal és befolyással rendelkezik, mint a politikusok nagy része – nem véletlen, hogy a januári merényletben meghalt Szolejmánit is Irán második legbefolyásosabb emberének tartották.²⁸

A Gárda szárazföldi haderőnemének az utóbbi években egyre nagyobb expedíciós képessége lett, és mára már hatékony erőkitetítő egység, amely irreguláris feladatköre ellenére ugyanúgy rendelkezik nehéztechnikával, harckocsikkal és tüzérséggel, mint reguláris párja.²⁹ A Forradalmi Gárdának is ugyanúgy megvannak a saját különleges műveleti egységei (Takavar-egységek), amelyeket sokszor egyes alegységek önállóan alakítanak ki saját körükön belül. Az Iszlám Forradalmi Gárda légiereje speciális repülőgéptípusokat foglal magában, viszont azt pontosan nem lehet tudni, hogy melyeket. Ezenkívül pedig több pilóta nélküli felderítő repülőgép is szolgálatban van a Gárdánál, amelyek részben expedíciós műveleteket hajtanak végre előretolt támaszpontokon Szíriában. Mindemellett az Iszlám Forradalmi Gárda légierejének irányítása alatt vannak Irán ballisztikus rakétái, amelyekbe ugyanúgy beletartoznak a rövid hatótávolságú, harcászati ballisztikus rakéták, mint a közepes hatótávolságú hadműveleti ballisztikus rakéták. Az Iszlám Forradalmi Gárda haditengerészetének elsődleges feladata a Perzsa-öböl fölötti irányítás átvétele és egy külső támadás esetén a Hormuzi-szoros azonnali lezárása. Ezt a feladatot pedig egy szokásos haditengerészettel szemben nem nagy hadihajókkal látja el, hanem kicsi motorcsónakok százaival. Egymagában egy ilyen csónaknak gyér harcértéke van, de amikor egyszerre több tucat támad belőle, akkor az hamar túlterhelheti egy szemben álló hajó önvédelmi rendszerét: ez az úgynevezett előzőlő taktika (swarm tactics).³⁰ Emellett az Iszlám Forradalmi Gárda haditengerészetének komoly víziakna-telepítő képessége van, illetve többfajta szárazföldről indítható, mobil hajó elleni rakétái és manőverező robotrepülőgépei vannak hadrendben, amelyeknek a kombinációja pedig hatékony hozzáférést akadályozó rendszert alkot, és komoly veszélyforrás a keskeny Perzsa-öbölben.

Az Iszlám Forradalmi Gárda talán legaktívabb szervezeti ága az úgynevezett Kodszi Erők (Quds Force), amely kifejezetten külföldi titkos, nem konvencionális és szabotázs műveletekre specializálódott, továbbá feladatai közé tartozik a különböző milíciák kiképzése, pénzrelése és fegyverek csempészése. A Kodszi Erők a Gázai övezettől egészen Afganisztánig szinte minden konfliktus sújtotta országban jelen vannak, és közvetlenül az ajatollah irányítása alatt állnak, több nemzetközi terrorszervezettel lehet őket

²⁷ Kim Murphy: Iran's \$12-billion enforcers. *Los Angeles Times*, 2007.

²⁸ *Iran's Revolutionary Guards*. Council on Foreign Relations, 2019.

²⁹ *Iran's Revolutionary Guards Transform into an Expeditionary Force*. Atlantic Council, 2017.

³⁰ Franz-Stefan Gady: *In A2/AD Showcase, Iranian Navy Sinks Nimitz Carrier Mock-Up*. *The Diplomat*, 2015.

összekapcsolni. Természetesen nemcsak a Közel-Kelet az egyetlen érdekszférája a Kodszerőknek, jelen vannak a Távol-Keleten, Dél-Amerikában és még Európában is,³¹ sőt a 2011-es merényletkísérletet Szaúd-Arábia amerikai nagykövete ellen a Szövetségi Nyomozó Iroda (*Federal Bureau of Investigation, FBI*) szerint a Kodszerők tervelték ki.³² A Kodszerőket az USA 2007-ben terroristaszervezetnek minősítette, Kanada 2012-ben tett ugyanígy, Egyiptom pedig 2016-ban. Az Iszlám Forradalmi Gárda alatt található még a Baszidsz félkatonai szervezet, ez a milícia egyfajta népfelkelésként működik, ahova önkéntes, hazafias fiatalok jelentkeznek az iráni állam védelmének érdekében. Parancsnoka az ajatollah. A Baszidsz tagjai elsősorban a Gárdát támogatják, kiegészítő feladatokat hajtanak végre, emellett pedig belbiztonsági erőként is alkalmazzák őket akár rendezvények biztosítására, akár tüntetések leverésére. Tagjai különleges kiváltságokban részesülnek, könnyebben kaphatnak politikai beosztásokat, gyorsabb az előmenetelük, a fiatalok pedig ösztöndíjat is kapnak a szervezettől.

Az évek során a rendőrség befolyása és relevanciája csökkent, feladatainak egy részét átvette az Iszlám Forradalmi Gárda és a Baszidsz milícia, ami egyfajta rivalizációt is eredményezett a rendőrség és az Iszlám Forradalmi Gárda között.

Az Iszlám Forradalmi Gárda a világot a képzési anyagai alapján egy kétdimenziós rendszerben látja, ahol az egyik tengely a dominálás, a másik pedig az ellenállás.³³ A dominálás tengelyen a történelmileg gyarmattartó államok foglalnak helyet, akiknek gazdagsága és jóléte a gyarmatok kifosztásából keletkezett. Idesorolják a nyugat-európai államokat, majd a 20. század második felétől az Amerikai Egyesült Államokat. A domináns rendszerük azonban folyamatos háborút és konfliktust szül a fenntartás érdekében. Léteznek olyan államok, amelyek részleges haszonélvezők csupán, de hozzájárulnak a rendszer fenntartásához. A másik tengelyen találhatók azon országok, amelyek elszenvetői a kizsigerelő, gyarmatosító országok hatalmának. Ők az ellenállók, akik azon fáradoznak, hogy megdöntsék ezt az igazságtalan felosztást. Az Iráni Iszlám Köztársaság, a Forradalmi Gárdával az élen pedig élharcosa ennek a küzdelemnek.³⁴

3. Valóban terrorszervezet az Iszlám Forradalmi Gárda?

Ahhoz, hogy eldönthessük, valóban értelmezhető-e az Iszlám Forradalmi Gárda tevékenysége a terrorizmus fogalmi körén belül, meg kell vizsgálnunk a terrorizmus általános definícióját. Rada Péter, Balogh István és Marton Péter szerint lehetséges munkadefiníció felállítása, ám a terrorizmus meghatározása interszubjektív módon vagy társadalmi viták mentén kerül meghatározásra, esetleg működő tényezők hatásaként, miszerint valamilyen tényező biztonsági fenyegetést jelent-e, vagy nem. Másrészt a terrorizmus fogalmkörébe bevont egyének és csoportok rendkívül

³¹ *Raids across Germany target suspected Iranian spies.* DW, 2018.

³² *Mansoor Arbabsiar Sentenced in Manhattan Federal Court to 25 Years in Prison for Conspiring with Iranian Military Officials to Assassinate the Saudi Arabian Ambassador to the United States.* Department of Justice, U.S. Attorney's Office, 2013.

³³ Mary Jane Maxwell: *U.S.: Iran's 'Guard Corps' is a terrorist organization.* Share America, 2020.

³⁴ Kasra Aarabi: *The Expansionist Ideology of Iran's Islamic Revolutionary Guard Corps.* London, Tony Blair Institute For Global Change, 2020. 7–8.

sokrétű tevékenységi kört fednek le, így nehéz egy általános elmélet elfogadása.³⁵ A szerzők a színes fogalomtárból pragmatikus meghatározássá egyszerűsítik a terrorizmus értelmezési kereteit: terrorizmusnak tekintik azt, amikor jellemzően nem állami szereplők politikai célokkal, szándékosan, civilekkel és más ellenséggel szemben erőszakot alkalmaznak, annak érdekében, hogy ezzel az emberek tágabb csoportjaira hatást gyakoroljanak, háborús és békeidőben is.³⁶

Az Iszlám Forradalmi Gárda azonban egy állam hivatalos fegyveres ereje, amelynek működését és felügyeletét alkotmányos keretek szabályozzák, így a fenti definíció általi értelmezését könnyen meg lehet támadni. A történelem során azonban rengetegszer előfordult, hogy egy állam alkalmazott terrort saját népe ellen, vagy terrorista szervezetet támogatott. Irán esetében az USA vádjai szerint mindkét eshetőség fennáll. A szakirodalom szétválasztja az állami terrorizmust a hagyományos terrorizmustól. David Claridge szerint az állami terrorizmus akkor kezd el megjeleni, amikor a rezsím erőszakszerveinek felhasználása a legitimből az illegitimbe mozog át, a kényszerítő erő fontosabb lesz, mint a védelemi. Az államot elsősorban a nagyobb anyagi lehetőségei különböztetik meg egy nem állami csoporttól.³⁷ Azonban Claridge főleg az állam saját polgáraival szemben elkövetett terrort vizsgálta. Alex P. Schmid és Bradley McAllister viszont már továbbvitték az értelmezést, az állami terrorizmusnak a nemzetközi, államok közötti viszonyrendszerét vizsgálták az állami terrorizmusnak, azaz külföldi, más államhoz vagy más állam területén lévő célpont ellen végrehajtott állami terror ismérveit. Schmid és McAllister transznacionális államterrorizmus-felosztásában Irán az erős állami szponzorok csoportjába tartozik, mivel kapcsolatban áll több terror-szervezettel, azonosul velük, és támogatást is nyújt számukra.³⁸

Az Iszlám Forradalmi Gárda és a Kodszer Erők tevékenységével kapcsolatban nemzetközi viszonyításban többek között következő vádak kerültek napvilágra:

- Buenos Airesben 1994-ben a zsidó kulturális intézet elleni robbantás vádja, ahol 85-en haltak meg, és közel 300-an sérültek meg. Argentína azzal vádolta meg később Iránt, hogy terroristahálózatokat tart fenn és támogat a latin-amerikai országokban;
- az indiai rendőrség az egész Forradalmi Gárdát megvádolta azzal, hogy 2012-ben Új-Delhiben bombatámadást hajtott végre egy izraeli diplomata ellen;
- Szaúd-Arábiában 1996-ban a Khobar-tornyok elleni támadás vádja, ahol az USA tartott fenn katonai szállásokat: 19-en haltak meg, és 372 fő a sebesült;
- az a vád, hogy Jemenben felszerelést szállít a huti lázadóknak, és részt vesz kiképzésükben;
- az USA és az Európai Unió 2011-ben azzal vádolta a Kodszer Erőket, hogy felszerelést biztosít a szíriai rezsimnek a Szíriában lévő lázadások erőszakos leveréséhez;

³⁵ Pár egyéb meghatározásokhoz lásd: Resperger István: Az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus jellemzői. *Hadtudomány*, 20. (2010), 4. 68–77.; Tálás Péter: *A terrorizmus anatómiája*. Budapest, Zrínyi, 2006; Benjamin Netanjahu: *Harc a terrorizmus ellen*. Budapest, Alexandra, 1995.

³⁶ Marton Péter – Balogh István – Rada Péter: *Biztonsági tanulmányok. Új fogalmi keretek, és tanulságok a visegrádi országok számára*. Budapest, Antall József Tudásközpont, 2015. 214–215.

³⁷ David Claridge: State Terrorism? Applying a Definitional Model. *Terrorism and Political Violence*, 8. (1996), 3. 48.

³⁸ Alex P. Schmid – Bradley McAllister: Theories of terrorism. In Alex P. Schmid (szerk.): *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London, Routledge, 2011. 210.

- az a vád, hogy a szíriai polgárháború kitörése előtt már több ezer IRGC-tiszt állomásozott Szíriában, segítve a helyi csapatok kiképzését, valamint a fegyverek és a pénz szállítmányozását a szomszédos Libanonba, ahol azokat a Hezbollah használta fel;
- az a vád, hogy a Los Zetas mexikói drokartellel együtt 2011-ben több nagykövetség elleni támadásokat terveztek;
- Bahrein azzal vádolja a Kodszerőket, hogy segíti a kiképzésben a kormánnyal szemben álló bahreini milíciákat: 2013-ban Iránból érkező fegyverekkel és robbanószerrel teli hajót fogtak.³⁹

Az USA azon érvelése jogos, hogy az IRGC pénzügyi és egyéb segítséget nyújt olyan szervezetnek, amelyeket a világ legtöbb országa terrorszervezetnek minősített. Azonban fontos megjegyezni, hogy a Központi Hírszerző Ügynökség (*Central Intelligence Agency, CIA*) is támogatta titkos akciók keretein belül a Szovjetunió ellen azokat a tálib csoportokat, amelyek később terrorszervezetként emelkedtek fel.⁴⁰

A fenti tényeket figyelembe véve az Iszlám Forradalmi Gárda, különösen a Kodszerők beleillenek egy államilag finanszírozott terrorszervezet fogalmába. A terrorizmus szponzorálási vádjá és a destabilizációs szerepkör megállja a helyét, mert a szervezet az iráni műveletek koordinátora Szíriában, Irakban, Afganisztánban és Libanonban is. A Gárda olyan széles körben terrorszervezetnek nyilvánított csoportokat támogat, mint a Hezbollah Libanonban, a Hamász a Gázai övezetben, Jemenben a Húti milíciákat, továbbá több más kisebb egységeket.⁴¹

A terrorizmussal kapcsolatos jogi szabályok nemzetközi és állami szinten is rengeteget fejlődtek a 20. század második felében. 1963 óta 14 szektorális egyezményt és 4 kiegészítő jegyzőkönyvet fogadott el az Egyesült Nemzetek Szervezete (*United Nations, ENSZ*) és szakmai szervezetei. Az egyezmények nagyszámú szabályt tartalmaznak, amelyek meghatározzák azokat a bűncselekményeket, amelyek a terrorista-cselekmények jogi tárgykörében értelmezhetők. A kódex azonban nem általános, hanem szektorális jellegű.⁴² Az Iszlám Forradalmi Gárda terrorszervezetté nyilvánításával a kérdés az, hogy ez nemzetközi jogilag elfogadható-e? Az ENSZ 1994-ben elfogadta a nyilatkozatot a terrorizmus felszámolását szolgáló intézkedésekről,⁴³ amelyet Irán is aláírt. A nyilatkozat többek között kimondja, hogy az államok tartózkodni kötelesek a terrorcselekmények szervezésétől, kezdeményezésétől, támogatásától, finanszírozásától, továbbá megtűrésüktől. A felsoroltakon kívül az államok kötelesek megelőzni azt, hogy terroristaintézményeket és kiképzőtáborokat állítsanak fel területükön, és más államok ellen irányuló terrorcselekmények előkészületének helye sem lehet országhatárukon belül.⁴⁴ Az aláírók kötelesek tartani magukat ezekhez a szabályokhoz, különben számolniuk kell a nemzetközi közösség szankcióival.

³⁹ IRGC (*Islamic Revolutionary Guard Corps*). Counter Extremism Project, 1979.

⁴⁰ Wagner Péter: *A tálibok is fundamentalisták, de nem olyan Amerika-ellenes éllel, mint Irán – inkább a szaúdiakhoz állnak közel*. Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2020.

⁴¹ IRGC (*Islamic Revolutionary Guard Corps*). (1979) i. m.

⁴² Gyűri Attila: A terrorizmus fogalma a nemzetközi jogban. *Themis*, (2015), 1. 113–140.

⁴³ A Közgyűlés 49/60. sz. határozata.

⁴⁴ Malcolm N. Shaw: *Nemzetközi jog*. Budapest, Complex, 2008. 941.

Az IRGC kötelékét és tevékenységét áthatja a politika, a vallás és az ideológia. Ruhollah Homeini által kinevezett katonai vezető nem különül el a politikai vezetés akaratától, így politikaközelsége meghatározza működését is. Mivel a szervezet akciói előre megtervezettek, ezért kijelenthető, hogy a katonai akciókat politikai felsővezetés jóváhagyásával és tudtával hajtják végre. Az akciók célpontjai gyakran az ellenzék képviselői, cél az ő megfélemlítésük, a reformerek politikai és ideológiai nézeteik érvényre juttatásának akadályozása pedig a Baszidsz mindennapi műveletei közé tartozik. A politika a félelemkeltés széles körű forrásait és eszköztárát alkalmazza így közvetve a lakosság befolyásolására.

Az Iszlám Forradalmi Gárda vezetői a külpolitikai döntésekben kiemelkedő szereppel bíró Nemzetbiztonsági Tanácsban is részt vesznek, az illetékes tárcák és a hadsereg vezetői mellett.⁴⁵ Az Iszlám Forradalmi Gárda tekinthető Irán teokratikus vezetése egyik legfőbb eszközének arra, hogy vallást és ideológiát terjesszen a világban, valamint hogy eltávolítsa a rendszer külső és belső ellenségeit.

Az Iszlám Forradalmi Gárda megfelel az Amerikai Egyesült Államok Bevándorlási és Állampolgársági törvényben a terrorizmussal kapcsolatban megfogalmazott három ismérvnek: olyan külföldi szervezet, amely bizonyíthatóan részt vesz terrorcselekményekben, megvan a képessége és szándéka is, hogy részt vegyen bennük, és ezen cselekedeteik veszélyeztetik az USA állampolgárainak és értékeinek biztonságát.⁴⁶ Vitára adhat okot, hogy a „szervezet” szót lehetséges-e egy hivatalos, törvényben meghatározott állami szervre vonatkoztatni, nem pedig csak az államtól függetlenül működő más szervekre. A Gárda Irán kül- és belpolitikájában segédkezik, az állam hivatalos szervezete, utasításait a legfelsőbb vezetőtől kapja, így nem lehet elválasztani magától az államtól. Ezért ha terrorszervezet, abban az esetben irányító-ellenőrző funkciót ellátó iráni vezetést kellene a törvény alapján terrorszervezetté nyilvánítani, az pedig már nem érvényes a felállított kategóriákra: az Iszlám Forradalmi Gárda hivatalos szervezete az államvezetésnek, nagyon szoros viszonyban azzal, így amit bizonyítunk a Gárdáról, azt bizonyítjuk az államvezetésről is.⁴⁷

Az Iszlám Forradalmi Gárda és az általánosan elfogadott terrorszervezetek között fontos különbség, hogy a Gárda sokkal inkább hasonlít egy reguláris, többfunkciós felépítésű haderőre, mint a mai terrorszervezetek, amelyek alapvetően inkább a sejt-szerű felépítést preferálják, mivel létfontosságú számukra a sejtek közötti konspiráció. A struktúra célja az, hogy amennyiben egy sejt lebukna, az ne döntse be az egész szervezetet, csak egy részét.

⁴⁵ N. Rózsa Erzsébet – Tálás Péter: *Az iráni atomprogram körüli vitáról*. Budapest, ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, 2006.

⁴⁶ The State Department Designates Iran's Islamic Revolutionary Guards Corps as a Foreign Terrorist Organization. *The American Journal of International Law*, 113. (2019), 3. 609–613.

⁴⁷ Elena Chachko: *The U.S. Names the Iranian Revolutionary Guard a Terrorist Organization and Sanctions the International Criminal Court*. Lawfare, 2019.

4. Következtetések

Az USA és Irán kapcsolatát végignézve elmondható, hogy az Iszlám Forradalmi Gárda vezetője ellen elkövetett merénylet egy eszkalálódott hibrid konfliktus egyik sorsdöntő fejezete volt, amely a későbbiekben még tovább mélyítheti az amúgy is rossz viszonyt a két állam között, és a politikai csatározások további fizikai összeütközéseket is eredményezhetnek.

Sem a terrorizmusra, sem a terrorszervezetre nincs nemzetközileg egységesen elfogadott meghatározás. A terrorizmus főképp szubállami jelenség, így az állami szereplők *per definitionem* nem lehetnek terroristák. Bár az Iszlám Forradalmi Gárda hordoz magán jó pár olyan tulajdonságot, amellyel egy terrorszervezet is büszkélkedhet, mégis markánsan elválasztható más terrorszervezetektől, például az al-Káidától vagy az ISIS-től. A Gárda teljes része Irán állami rendszerének, csupán a kormányzati akaratot hajtja végre. A jövőben veszélyesek lehetnek az ilyen megbélyegzések, hiszen bárki, aki kapcsolatot tart fenn a Gárdával, arra ráéghet, hogy terrorszervezetet támogat.

Magának a Forradalmi Gárdának terrorszervezetté nyilvánítása is további kérdéseket von maga után, jogossága megkérdőjelezhető, attól függetlenül, hogy a gárda magán hordozza a terroristaszervezet sok ismervét. Egy hagyományos terrorszervezettől megkülönbözteti alkotmányos beágyazottsága és gazdasági kapcsolatai, de olyan más terrorszervezeteket támogat, amelyeket a nemzetközi közösség elítél. A Gárda viszont sokkal inkább hasonlít egy reguláris felépítésű haderőre, mint azokra a terroristaszervezetekre, akik alapvetően a sejtés felépítést preferálják. A Gárdát csupán három ország tartja jelenleg hivatalosan terrorszervezetnek, így a szélesebb körű konszenzus még várat magára.

A nyílt ellenségeskedés továbbra is folytatódhat a két ország között, bár mindkét fél kijelentette, hogy a teljes körű háború nem céljuk. Nincs közvetlen ok jelenleg a háború kirobbantására, de a helyzet továbbra is instabil.

Felhasznált irodalom

- Aarabi, Kasra: *The Expansionist Ideology of Iran's Islamic Revolutionary Guard Corps*. London, Tony Blair Institute For Global Change, 2020. Elérhető: <https://institute.global/policy/beyond-borders-expansionist-ideology-irans-islamic-revolutionary-guard-corps> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 03.)
- Ablaka Gergely: A „Nagy Sátán” és a „Törvényen Kívüli” kapcsolata 2001. szeptember 11. után: Az amerikai-iráni viszony alakulása a 21. század elején. *Kül-Világ*, 2. (2005), 2–3. 2–20.
- Boda Mihály: A CIA hidegháborús tevékenységének újraértékelése – 3. rész a TPAJAX-művelet tervei, megvalósítása és a mögöttes ideológia. *Szakmai Szemle*, 17. (2019), 3. 5–34.
- Claridge, David: State Terrorism? Applying a Definitional Model. *Terrorism and Political Violence*, 8. (1996), 3. DOI: <https://doi.org/10.1080/09546559608427363>
- Gazdik Gyula: Az Iránnal szembeni amerikai szankciópolitika múltja és jelene (I.). *Nemzet és Biztonság*, 3. (2010), 5. 3–15. Elérhető: www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/

- [gazdik_gyula-az_irannal_szembeni_amerikai_szankciopolitika_multja_es_jele-ne__i__pdf](#) (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Gyűrű Attila: A terrorizmus fogalma a nemzetközi jogban. *Themis*, (2015), 1. 113–140. Elérhető: http://epa.oszk.hu/02300/02363/00023/pdf/EPA02363_THEMIS_2015_jun_113-140.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Háda Béla – Tálás Péter: Lezárja-e Irán a Hormuzi-szorost? *Nemzet és Biztonság*, (2012), 5–6. 51–58. Elérhető: www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2012_5-6_06_hada-talas.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Marton Péter – Balogh István – Rada Péter: *Biztonsági tanulmányok. Újfogalmi keretek, és tanulságok a visegrádi országok számára*. Budapest, Antall József Tudásközpont, 2015.
- N. Rózsa Erzsébet – Tálás Péter: *Az iráni atomprogram körüli vitáról*. Budapest, ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, 2006. Elérhető: <https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/svkk-elemzesek-2006-1-irani-atomp-program-n-rozsa-talas.original.pdf> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 03.)
- N. Rózsa Erzsébet: Az Egyesült Államok, Izrael és Irán: a közel-keleti stratégiai háromszög a világ napirendjén. *Külügyi Szemle*, 1. (2015), 1. 51–72. Elérhető: <https://kki.hu/assets/upload/NRE.pdf> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Netanjahu, Benjamin: *Harc a terrorizmus ellen*. Budapest, Alexandra, 1995.
- Resperger István: Az aszimmetrikus hadviselés és a terrorizmus jellemzői. *Hadtudomány*, 20. (2010), 4. 68–77. Elérhető: www.mhht.eu/hadtudomany/2010/4/HT-2010-4_8.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Schmid, Alex P. – Bradley McAllister: Theories of terrorism. In Alex P. Schmid (szerk.): *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London, Routledge, 2011. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203828731>
- Shaw, Malcolm N.: *Nemzetközi jog*. Budapest, CompLex, 2008.
- Tálás Péter: *A terrorizmus anatómiája*. Budapest, Zrínyi, 2006.
- The Military Balance 2020*. The International Institute for Strategic Studies, 1st edition, Routledge, 2020.
- Wagner Péter: *A tálibok is fundamentalisták, de nem olyan Amerika-ellenes éllel, mint Irán – inkább a szaúdiakhoz állnak közel*. Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2020. Elérhető: https://kki.hu/wp-content/uploads/2020/05/52_KKI-elemzes_AFG_Wagner_20200527.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 05. 30.)

Jogi forrás

- Algiers Accords. Declaration of the Government of the Democratic And Popular Republic of Algeria. 1981. Elérhető: www.parstimes.com/history/algiers_accords.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)

Internetes források

- Chachko, Elena: *The U.S. Names the Iranian Revolutionary Guard a Terrorist Organization and Sanctions the International Criminal Court*. Lawfare, 2019. Elérhető: www.lawfareblog.com/us-names-iranian-revolutionary-guard-terrorist-organization-and-sanctions-international-criminal (A letöltés dátuma: 2020. 03. 28.)
- Gady, Franz-Stefan: *In A2/AD Showcase, Iranian Navy Sinks Nimitz Carrier Mock-Up*. The Diplomat, 2015. Elérhető: <https://thediplomat.com/2015/02/in-a2ad-showcase-iranian-navy-sinks-nimitz-carrier-mock-up/> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Iran's parliament designates all US forces as 'terrorists'*. Aljazeera, 2020. Elérhető: www.aljazeera.com/news/2020/01/iran-parliament-designates-forces-terrorists-200107081230324.html (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Iran's Revolutionary Guards Transform into an Expeditionary Force*. Atlantic Council, 2017. Elérhető: www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/iran-s-revolutionary-guards-transform-into-an-expeditionary-force/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Iran's Revolutionary Guards*. Council on Foreign Relations, 2019. Elérhető: www.cfr.org/backgrounder/irans-revolutionary-guards (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- IRGC (Islamic Revolutionary Guard Corps). Counter Extremism Project, 1979. Elérhető: www.counterextremism.com/threat/irgc-islamic-revolutionary-guard-corps (A letöltés dátuma: 2020. 03. 28.)
- Karimi, Nasser – Joseph Krauss: *Under pressure, Iran admits it shot down jetliner by mistake*. AP News, 2020. Elérhető: <https://apnews.com/21f4a92a2dfbc38581719664bdf6f38e> (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Magdy, Samy – Quassem Abdul-Zahra: *Iraqi military says 2 rockets hit Baghdad's Green Zone*. Military Times, 2020. Elérhető: www.militarytimes.com/news/your-military/2020/03/26/iraqi-military-says-2-rockets-hit-baghdads-green-zone/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Manssor Arbabsiar Sentenced In Manhattan Federal Court To 25 Years In Prison For Conspiring With Iranian Military Officials To Assassinate The Saudi Arabian Ambassador To The United States*. Department of Justice, U.S. Attorney's Office, 2013, Elérhető: www.justice.gov/usao-sdny/pr/manssor-arbabsiar-sentenced-manhattan-federal-court-25-years-prison-conspiring-iranian (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Maxwell, Mary Jane: *U.S.: Iran's 'Guard Corps' is a terrorist organization*. Share America, 2020. Elérhető: <https://share.america.gov/u-s-irans-guard-corps-is-terrorist-organization/> (A letöltés dátuma: 2020. 03. 28.)
- Murphy, Kim: *Iran's \$12-billion enforcers*. Los Angeles Times, 2007. Elérhető: www.latimes.com/archives/la-xpm-2007-aug-26-fg-guards26-story.html (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Myers, Meghann – Shawn Snow: *US strikes Iran-backed militia strongholds in Iraq and Syria*. Military Times, 2019. Elérhető: www.militarytimes.com/news/your-military/2019/12/29/us-strikes-iran-backed-militia-strongholds-in-iraq-and-syria/ (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)

- Qasem Soleimani: *US kills top Iranian general in Baghdad air strike*. BBC News. Elérhető: www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-50979463 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Raids across Germany target suspected Iranian spies*. DW, 2018. Elérhető: www.dw.com/en/raids-across-germany-target-suspected-iranian-spies/a-42165145 (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- Rocket Attack Kills Three U.S. Coalition Members in Iraq. *The New York Times*, 2020. Elérhető: www.nytimes.com/2020/03/11/world/middleeast/us-troops-killed-iraq-rocket-attack.html (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- The State Department Designates Iran's Islamic Revolutionary Guards Corps as a Foreign Terrorist Organization. *The American Journal of International Law*, 113. (2019), 3. 609–613. DOI: <https://doi.org/10.1017/ajil.2019.38>
- U.S. launches campaign to erode support for Iran's leaders*. Reuters, 2018. Elérhető: www.reuters.com/article/us-usa-iran/u-s-launches-campaign-to-erode-support-for-irans-leaders-idUSKBN1KB0UR (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)
- With Trump's approval, Pentagon launched cyber strikes against Iran. *The Washington Post*, 2019. Elérhető: www.washingtonpost.com/world/national-security/with-trumps-approval-pentagon-launched-cyber-strikes-against-iran/2019/06/22/250d3740-950d-11e9-b570-6416efdc0803_story.html (A letöltés dátuma: 2020. 04. 22.)